

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Péče o kulturní památky v praxi - srovnání přístupů u
konkrétních objektů: hrad Kašperk a zřícenina hradu
Radyně**

Karolína Wislocká

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program: Humanitní studia

Bakalářská práce

**Péče o kulturní památky v praxi - srovnání přístupů u
konkrétních objektů: hrad Kašperk a zřícenina hradu
Radyně**

Karolína Wislocká

Vedoucí práce: PhDr. Radka Křížková Červená

Katedra filozofie

Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2024

.....

Obsah

Úvod.....	5
1 Památková péče.....	7
1.1 Vývoj památkové péče v ČR.....	8
1.2 Organizace státní památkové péče.....	10
1.3 Kulturní památky a jejich obnovy	13
1.4 Ochranná pásma.....	15
1.5 Program záchrany architektonického dědictví.....	16
2 Historie objektů.....	18
2.1 Hrad Kašperk.....	18
2.2 Hrad Radyně.....	19
3 Opravné práce a postup schvalování oprav.....	21
3.1 Opravné práce na Radyni.....	21
3.2 Opravné práce hrad Kašperk.....	27
4 Kultura na Radyni a na Kašperku.....	33
Závěr.....	35
Seznam literatury a pramenů.....	37
Resumé.....	43
Přílohy.....	45

Úvod

Tématem práce jsou přístupy k památkové péči a představení těchto přístupů na konkrétních objektech zříceniny hradu Radyně a hradu Kašperk. Cílem práce je získání teoretických poznatků o státní památkové péči a jejich aplikace na vybrané příklady. Památkový fond tvoří významnou část české historie a je proto potřeba o něj náležitě pečovat a zachovat ho.

Péči o památkový fond a kulturní památky by měla být věnována pozornost, protože jsou dokladem naší historie, proto jsem se rozhodla se ve své závěrečné práci věnovat právě tomuto tématu.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Část teoretická se zaměřuje všeobecně na památkovou péči a péči o kulturní památky a část praktická popisuje, jak státní památková péče u konkrétních kulturních památek probíhá.

Také bude popsáno to, jak fungovala památková péče od roku 1958 podle zákona č. 22/1958 Sb. *Zákon o kulturních památkách* a jak funguje památková péče dnes. Co se týče složek památkové péče, práce se zaměří na organizace a instituce, které jsou vymezeny v zákoně č. 20/1987 Sb.

Za pomoci zákona č. 20/1987 Sb. bude teoreticky vysvětleno, jak probíhá obnova kulturních památek, což bude posléze představeno pomocí příkladů rekonstrukcí u Radyně i u Kašperku. Představení systému památkové péče na konkrétních rekonstrukcích se bude věnovat značná část práce. Na těchto obnovách bude popsáno, jak funguje schvalování jednotlivých rekonstrukcí, od tvorby projektu přes schválení výkonným orgánem, až po samotnou stavbu.

Na konkrétních opravách obou objektů bude popsáno, jakým způsobem probíhá schvalování dílčích rekonstrukcí u konkrétních kulturních památek. Rovněž bude představeno, jak je zákonem č. 20/1987 Sb. vyznačováno ochranné pásmo, protože jak Radyně, tak i Kašperk se v ochranném pásmu nachází.

Pro zpracování daného tématu bylo nutné získání primárních zdrojů návštěvami Městského úřadu v Sušici, Městského úřadu ve Starém Plzenci, Městského úřadu

v Kašperských Horách a Národního památkového ústavu v Plzni. Dále byla potřebná návštěva hradu Kašperk a zříceniny hradu Radyně pro pořízení fotografií.

1 Památková péče

Kapitola představí památkovou péči, její vývoj od 18. století do roku 1988 u nás, dále představí organizaci a instituce státní památkové péče a pojmy kulturní památka a jak probíhá její obnova. Památková péče je založena na hodnotách, které jsou jejím předmětem. Definice těchto hodnot byla vysvětlována různými autory odlišně. Shodli se ale na tom, že klíčovými hodnotami jsou: umělecká a historická. Památková péče má, stejně jako ostatní vědní obory, své odborné metody, které jsou využívány k zachování hodnot památky. Metody se aplikují v konkrétních situacích na konkrétní objekty. Pojmy, které se týkají oblasti památkové péče, mohou být různými kulturními skupinami vysvětlovány odlišným způsobem. Stejně jako v ostatních vědních oborech se i v oblasti památkové péče uplatňují specializované aktivity (jsou to například „metody chemického čištění malířského plátna“). Tyto činnosti jsou přesnější než složky oboru, které mají programový charakter (například to, jak stanovit hodnoty památky, podle kterých má dojít k určení, jakým způsobem bude památka restaurovaná či uchovávána).¹

Pojem památka by se dal definovat takto: „Památkami rozumíme vybrané výtvoř, které zasluhují, aby se o ně pečovalo speciálním způsobem.“ Zásluhy vyjadřují, že tento lidský výtvoř nese památkovou hodnotu a speciální způsob znamená „technologii památkové péče.“ Místo pojmu památka může být užíván pojem dědictví, který je užíván primárně v případech, kdy je záměrem památkové péče něco, co nemá hmotný charakter, jedná se tedy o „nehmotné kulturní dědictví“.²

Historickou hodnotou se rozumí významnost objektu jako dokladu historie. Objekt je tedy připomínkou určité historické události nebo historické osobnosti. Objekt může mít také hodnotu uměleckou, tou se rozumí pěkný stav objektu, který umělecky obohacuje společnost a jehož ztráta, či změna, by umělecky ochudila společnost.³ Památková péče rozlišuje kulturní a přírodní památky, přičemž přírodní památky mají

1 HORÁČEK, Martin. *Úvod do památkové péče*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-462., s. 11

2 Tamtéž, s. 12

3 Tamtéž, s. 14

jiné administrativní členění, než kulturní památky. Hlavní cíl je u obou stejný – ochrana památky před negativními dopady. Metody, které se k tomu používají, jsou odlišné.⁴ Přírodní památky jsou definované v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a spadají pod Ministerstvo životního prostředí.⁵ Památky jsou v dalším členění rozdělené na movité a nemovité a záměrné a nezáměrné. Záměrnou památkou je například pomník nějaké významné osobnosti. Jedná se o objekt, který vznikl za účelem někoho připomínat. Naopak autor nezáměrné památky objekt či věc nevytvořil za účelem něco nebo někoho připomínat, památkové hodnoty u ní byly nalezeny až dodatečně.⁶

1.1 Vývoj památkové péče v ČR

Počátky péče o kulturní dědictví na území České republiky sahají až do 18. století. Osvícenský absolutismus byl totiž schopen vytvořit pravidla pro tehdejší péči o památky. Péče se netýkala ochraňování kulturních statků, ale hodnoty byly spíše religiozní. Velká sídla si ochranu zasloužila, protože značila míru společenského postavení. Tereziánské reformy, které vydala Marie Terezie, se mimo jiné týkaly i snahy o zachování památek. Klíčovou roli v zachování památek měly dva dekrety, konkrétně dekret z 24. 2. 1776, který později doplnil dekret z 5. 3. 1812. Tyto dekrety udělovaly povinnost nálezcům různých starožitností (například mince či sochy) odeslat je ke dvoru, kde měly být nabídnuty k odkoupení. Vzhledem k tomu, že by vývozem či prodejem uměleckých děl docházelo k nenávratné škodě, byl dvorskou kanceláří dne 28. 12. 1818 vydán dekret, který upravoval podmínky vývozu uměleckých děl. V dekretu bylo zakázáno vyvážet určitá umělecká díla jako například kodexy či sochy. Památkové organizace zřizované Rakouskem – Uherskem lze považovat za nejmodernější organizace své doby v Evropě. V roce 1850 byla zřízena „Ústřední komise pro zajišťování a zachování stavebních památek“. Komise se v roce 1859 osamostatnila od Ministerstva obchodu, průmyslu a veřejných věcí, ke kterému patřila původně. Prvotním posláním komise bylo zabývat se příslušnou péčí

4 HORÁČEK, *Úvod do památkové péče*, s. 16

5 Přírodní památka. *Ministerstvo životního prostředí*. [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/prirodni_pamatky.

6 HORÁČEK, *Úvod do památkové péče*, s. 18

o nemovitosti, proto byli jejími členy převážně architekti, ale i konzervátoři a dopisovatelé. Změna v poslání komise nastala až v roce 1872, kdy došlo k rozšíření působnosti komise i na památky movité. Tímto krokem došlo k přejmenování komise, její nový název zněl: „Komise k vyhledávání a zachování uměleckých a historických památek“. Z komise v roce 1911 vznikl odborný úřad, který spravoval umělecký majetek státu. Odborný úřad měl nově za úkol vyhledávat a uchovávat památky.⁷

Nově vzniklé Československo převzalo normy, které platily již v Rakousku – Uhersku a druhý den své existence je doplnilo předpisy o zákazu vývozu uměleckých a historických památek. Stejně jako v Rakousku – Uhersku, Československo nikdy nepřijalo zákon, který by se zabýval pouze ochranou památek a to i přes to, že se na tomto zákonu pracovalo.⁸

Vzhledem k tomu, že po skončení druhé světové války přešly na základě Benešových dekretů, konkrétně dekretu č. 108/1945 Sb., stovky památek do vlastnictví státu, bylo potřeba zajistit pro ně odpovídající péči. Tato péče byla zajištěna zákonem 137/1946 Sb., o Národních kulturních komisích pro správu kulturního majetku, který přinesl výrazný posun v památkové péči u nás. V zákoně byl ustanoven vznik Národních kulturních komisí, které měly za úkol spravovat majetek, který vlastnil stát.⁹

Památková péče u nás nebyla samostatným zákonem podložena až do roku 1958, kdy začalo být zřejmé, že je vytvoření právní normy nutné. Dne 3. 5. 1958 tedy vznikl zákon č. 22/1958 Sb. V tomto zákonu ovšem chyběly případné sankce pro toho, kdo by zákon porušil. Tento zákon byl ve své době sice dostačující pro potřeby památkové péče, ale postupem času bylo nutné vytvořit novou legislativu, která by zohlednila požadavky současné památkové péče. Proto byl vytvořen a přijat zákon č. 20/1987, který začal platit od 1. 1. 1988 a přinesl změny, které se týkaly ochrany památek

7 Památková péče v ČR. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/pamatkova-pece-v-cr-cs-244?fbclid=IwAR1wpAR6Ue2kGF0mDmUcw7--VYXHgGtMIPatxibnoMYTIFUIAOhgd_Z78Q

8 Tamtéž

9 Tamtéž

z právního hlediska.¹⁰ Tento zákon, který je rozdělen do šesti částí platí až dodnes. V zákoně je vymezená péče o kulturní a národní kulturní památky, dále je určeno, jaké jsou výkonné a poradní organizace státní památkové péče a jaký je průběh archeologických výzkumů. Informace z tohoto zákona budou v práci použity k popisu problematiky vymezení kulturních památek, ochranných pásem a organizací státní památkové péče v ČR.¹¹

1.2 Organizace státní památkové péče

Národní památkový ústav

Národní památkový ústav (NPÚ) je jednou z příspěvkových organizací Ministerstva kultury České republiky. NPÚ se řídí zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči a jeho činnost se dělí do dvou částí: první činností je „odborné usměrňování péče o památky a památkově chráněná území a s tím související výzkum a vývoj“. Činností druhou je „péče o soubor zpřístupněných kulturních památek, zejména hradů a zámků, které jsou v přímé správě Národního památkového ústavu“.¹² Pod Národní památkový ústav dále spadají územní odborná pracoviště a Územní památkové správy. Územní památkové správy se zabývají především vedením správy památek v majetku státu, které má Národní památkový ústav v péči. Územní památkové správy jsou celkem čtyři a svá sídla mají v Českých Budějovicích, Praze, Kroměříži a na Sychrově.¹³

Územní odborná pracoviště pečují o památky, vedou dokumentaci o památkách, dále poskytují bezplatné poradenství během rekonstrukce, restaurace nebo obnově památek a také se starají o odborný dohled. Kulturní dědictví za pomoci různých způsobů přibližují veřejnosti a památky také prezentují. Územních odborných pracovišť je celkem čtrnáct a ve své bakalářské práci budu používat materiály

10 Památková péče v ČR. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/pamatkova-pece-v-cr-cs-244?fbclid=IwAR1wpAR6Ue2kGF0mDmUcw7--VYXHgGtMIPatxibnoMYTIFUIAOhg-d_Z78Q

11 Zákon č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

12 Cíle a poslání NPÚ. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/o-nas/instituce>

13 Pracoviště NPÚ. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/o-nas/instituce/pracoviste-npu>

z Územního odborného pracoviště v Plzni.¹⁴ Plzeňské Územní odborné pracoviště působí v Plzeňském kraji a zde s ohledem na zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, plní odborné úkoly organizace státní památkové péče. Plzeňské pracoviště obsahuje také dokumentační fondy, kde jsou shromažďovány dokumentace k movitému i nemovitému památkovému fondu a k chráněným územím na území Plzeňského kraje.¹⁵

Ministerstvo kultury České republiky

Památkový fond České republiky má historické, umělecké a užitkové hodnoty, je tedy nenahraditelný a je jednou z nejvýznamnějších částí kulturního bohatství národa. Péče o něj se odvíjí například od toho, jakou má společnost kulturní úroveň. O zachování fondu by mělo být usilováno, protože jeho zachování je důležité nejen v současnosti, ale i v budoucnosti. Zájem lidí o kulturní památky totiž roste, čímž dochází k vysokému rozvoji cestovního ruchu, to přináší výhody pro ekonomický růst státu.¹⁶

Ministerstvo kultury představuje ústřední orgán státní památkové péče v České republice. Zabývá se například prohlašováním movitých věcí nebo nemovitých objektů za kulturní památky, zpracovává návrhy o prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku nebo navrhuje vyhlášky na prohlášení území za památkovou rezervaci. Tyto úkony se řídí zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Odbor památkové péče Ministerstva kultury se dělí na 3 oddělení:

- 1) oddělení ochrany kulturních památek,
- 2) oddělení regenerace kulturních památek a památkové chráněných území,
- 3) právní oddělení.¹⁷

Památková inspekce

Památková inspekce je zřizována Ministerstvem kultury jako specializovaný kontrolní orgán, který dohlíží na státní památkovou péči. Hlavním úkolem památkové inspekce je

14 Pracoviště NPÚ. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/o-nas/institute/pracoviste-npu>

15 O nás. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-plzen/o-nas>

16 Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/cinnost-odboru-pamatkove-pece-cs-245>

17 Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/cinnost-odboru-pamatkove-pece-cs-245>

dohlížení na dodržování zákona 20/1987 Sb. Památková inspekce dohlíží na to, jak je zajištěna komplexní péče o kulturní památky a jak vlastníci kulturních památek plní úkony, které jsou jim zákonem č. 20/1987 Sb. stanovené. Pokud památková inspekce nalezne nedostatky týkající se péče o kulturní památky, může vlastníkovi nařídít jejich odstranění nebo navrhnout uložení pokuty, přičemž tento návrh posoudí příslušný výkonný orgán.¹⁸

Krajský úřad

Krajský úřad zajišťuje vykonávání státní památkové péče v kraji. Krajský úřad může plnit péči o národní kulturní památky v případech, kdy nepřísluší Ministerstvu kultury nebo vládě ČR. Dohlíží na dodržování zákona č. 20/1987 Sb. a rozhoduje v případě pořizování územních či regulačních plánů. Krajský úřad vydává na základě návrhu nebo z vlastního podnětu závazná stanoviska a slouží jako dozor při obnovování kulturních památek. Krajský úřad vydává stanoviska o asanaci území, na kterém se nachází národní kulturní památka.¹⁹

Obecní úřady obce s rozšířenou působností

Úřad obce s rozšířenou působností je orgánem, který vykonává státní památkovou péči ve správním obvodu, který pod něj spadá. Tuto činnost vykonává v souladu s platnou legislativou památkové péče. Svoji činností dohlíží na dodržování zákona č. 20/1987 Sb. Úřady obcí s rozšířenou působností spolupracují s krajskými úřady a spolu s nimi vytvářejí krajskou koncepci podpory státní památkové péče. Zpracovávají prováděcí plány pro obnovu kulturních památek a jsou dotčeným orgánem, který usměrňuje památkovou péči, která je vykonávána obcemi. Dohlíží na obnovu kulturních památek a na rekonstrukce nemovitostí, které jsou kulturní památkou.²⁰

18 § 27 zákona č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

19 § 28 zákona č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

20 § 29 zákona č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

Obce

Obce dohlíží na péči o kulturní památky v místě a dohlíží na to, jak vlastníci plní povinnosti, které jim ukládá zákon č.20/1987 Sb. Po dohodě s úřadem obce s rozšířenou působností může obec zřídit právnickou osobu pro obnovu kulturních památek.²¹

1.3 Kulturní památky a jejich obnovy

Kulturní památka

Kašperk i Radyně byly prohlášeny kulturními památkami. Nyní tedy definuji, jak národní kulturní památku vymezuje Zákon o státní památkové péči.

Za kulturní památku může být Ministerstvem kultury České republiky prohlášen objekt či věc, který splní jedno z těchto kritérií:

- 1) Pokud je objekt či věc dokladem toho, jaké bylo v době jejího vzniku společenské prostředí a jaký byl tehdejší způsob života.
- 2) Pokud se přímo vztahuje k významným historickým osobnostem či událostem, které mají význam z historického hlediska.

Prohlášení nemovitého objektu nebo movité věci může proběhnout tímto způsobem:

Krajský úřad vydá na žádost Ministerstva kultury České republiky vyjádření. Následně dojde ke kontaktování vlastníka věci nebo objektu. Potom, co vlastník obdrží informace o tom, že se posuzuje zařazení jeho objektu či věci mezi kulturní památky, má povinnost svoji věc či objekt chránit. Péči o národní kulturní památky stanovuje vláda České republiky, protože národní kulturní památky patří k nejvýznamnějším součástem kulturního bohatství národa.²²

Obnova kulturních památek

Vlastník si v případě, že plánuje rekonstrukci nebo jakoukoliv jinou úpravu kulturní památky, musí vyžádat závazné stanovisko od úřadu obce s rozšířenou působností, národní kulturní památky musí vlastník žádat u krajského úřadu. Pokud rekonstrukci plánuje vlastník objektu, který není kulturní památkou, ale je například v ochranném pásmu, památkové zóně či rezervaci, musí si majitel požádat o rozhodnutí úřadu obce

21 § 30 zákona č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

22 § 2 zákona č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

s rozšířenou působností. V závazném stanovisku je určeno, jestli jsou plánované rekonstrukce v zájmu památkové péče a jsou stanoveny podmínky, za kterých je možné rekonstrukci provádět. Dokumentace rekonstrukce jev průběhu zpracování projednávána s odbornou organizací zajišťující státní památkovou péči. Tato odborná organizace vypracuje k dokumentaci vyjádření, které je podkladem pro úřad obce s rozšířenou působností, který ho zohlední při zpracovávání závazného stanoviska, ovšem nemusí se tímto vyjádřením řídit. Restaurování kulturní památky provádí restaurátor, který má patřičné povolení. Organizace státní památkové péče může po vlastníkovu kulturní památky požadovat jedno vyhotovení dokumentace.²³

Kulturní památky může restaurovat pouze fyzická osoba, která má povolení k restaurování kulturních památek od Ministerstva kultury České republiky (MK ČR). Povolení může být uděleno na základě žádosti, kterou odešle fyzická osoba na MK ČR. Žádost musí obsahovat chronologický přehled restaurátorských prací, které žadatel provedl a kopie dokladů o vzdělání a o jeho odborné praxi. K žádosti se také přiloží dokumentace minimálně tří prací, tím žadatel dokáže, že již restauroval věci, které nejsou kulturní památkou.²⁴

Financování péče o kulturní dědictví

Zákon uděluje vlastníkovu povinnost pečovat o zachování památek na vlastní náklady. Stát vlastníkovu nabízí finanční výpomoc a zajišťuje mu odborné poradenství. Péči o kulturní dědictví může hradit vlastník nebo mu mohou pomoci různé dotace a dotační programy.²⁵

Evidence kulturních památek

Kulturní památky, národní kulturní památky i ochranná pásma jsou zapisovány do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky. Vedením Ústředního seznamu je pověřena odborná organizace státní památkové péče (NPÚ). Odborná organizace obeznámí se zapsáním kulturní památky do ústředního seznamu vlastníka, krajský úřad

23 § 14 zákona č. 20/1987 Sb. *o státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

24 Povolení k restaurování kulturní památky. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/povoleni-k-restaurovani-kulturni-pamatky-cs-271?fbclid=IwAR3xzfG_H5hI0xP2ISdzULeBkvCr4a5_WPQ9Uy1Vy8_EfHBRb5hHdSvZ7zc

25 HORÁČEK, *Úvod do památkové péče*, s. 72

a úřad obce s rozšířenou působností. Zapsání nemovitých kulturních památek musí být oznámeno i stavebnímu úřadu.²⁶ Evidence určuje, u kterých objektů se může vymáhat péče v souladu se zákonem č. 20/1987 Sb.²⁷

1.4 Ochranná pásma

Ochranné pásmo je vyhlášeno, v případě, kdy nemovitá kulturní památka, nemovitá národní kulturní památka nebo památková zóna vyžadují ochranu. Opatření vyhlášení ochranného pásma vydává úřad obce s rozšířenou působností. Aby mohlo být ochranné pásmo vyhlášeno, je nutné vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Pokud dojde k vyhlášení ochranného pásma, může úřad obce s rozšířenou působností zakázat určité činnosti v jeho oblasti. Povinnost vlastníka, vyžádat si závazné stanovisko před každou plánovanou rekonstrukcí objektu v ochranném pásmu, může být v konkrétních případech zrušena. Povinnost je zrušena ve všech případech, kdy jde o záměr podle stavebního zákona. Provedení této rekonstrukce ovšem nesmí zasahovat do vnějšího vzhledu objektu. V případech, kdy majitel objektu nebo pozemku, který je potřebný k vytvoření ochranného pásma, nesouhlasí s jeho zavedením, může dojít k vyvlastnění objektu nebo pozemku. Pokud majitel objektu utrpí finanční újmu, je obec s rozšířenou působností povinna mu škodu nahradit. Ochranné pásmo může být obecním úřadem obce s rozšířenou působností zrušeno a to například v případech, kdy dojde ke změně účelu, kvůli kterému bylo ochranné pásmo původně vymezeno. Podrobnosti o vymezení ochranného pásma jsou stanoveny závazným právním předpisem.²⁸

Ochranné pásmo Kašperk

Hrad Kašperk se nachází na území Plzeňského kraje, v okrese Klatovy, v obci Kašperské Hory, konkrétně v její části Žlíbek na čísle popisném 55. Kašperk má památkovou ochranu, je nemovitou kulturní památkou a je součástí ochranného pásma, které se nazývá “Ochranné pásmo hradu Kašperk” a chráněno je od 19. 12. 1995 a samotný hrad je památkově chráněný od 3. 5. 1958.²⁹

26 § 7 zákona č. 20/1987 Sb. *O státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

27 HORÁČEK, *Úvod do památkové péče*, s. 13

28 § 17 zákona č. 20/1987 Sb. *O státní památkové péči*, ve znění pozdějších předpisů

29 Ochranné pásmo hradu Kašperk. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochranne-pasmo-hradu-kasperk->

Ochranné pásmo Radyně

Radyně leží na území Plzeňského kraje, v okrese Plzeň-město a v obci Starý Plzenec. Památkově chráněna je Radyně, stejně jako Kašperk od 3. 5. 1958. Radyně je chráněna jako nemovitá kulturní památka a je součástí ochranného pásma. Název tohoto ochranného pásma je “Ochranné pásmo hradu Radyně u Starého Plzeňce” a památkově chráněno je od 23. 5. 1967.³⁰

1.5 Program záchrany architektonického dědictví

Vzhledem k tomu, že tématu této bakalářské práce se přímo týká „Program záchrany architektonického dědictví“, protože u Radyně i u Kašperka je významným zdrojem financování rekonstrukcí, rozvedu ho podrobněji.

Tento program vyhlašuje Ministerstvo kultury. Jako příklad, jak program funguje zde uvedu rok 2024. Žádost o zařazení do programu na rok 2024 musela být na Ministerstvo kultury podána nejpozději do 30. 9. 2023. Pokud je objekt do programu zařazen, musí být jeho vlastník písemně informován Ministerstvem kultury. Dotace jsou poskytovány na zachování či záchranu kulturní památky nebo částí kulturní památky, které jsou podstatné pro její celkový charakter. Práce musí být směřovány k záchraně kulturní památky nebo jejích částí a to konkrétně těch, které tvoří její podstatu.³¹

V této části jsou zhodnoceny a porovnány statistiky týkající se “Programu záchrany architektonického dědictví“. Tyto statistiky jsou každým rokem vydávány Ministerstvem kultury České republiky. Porovnávat budu statistiky z let 2013, 2018 a 2023. Tímto porovnáním bych chtěla ukázat, jak se v průběhu let lišily výše finančních prostředků, které Ministerstvo kultury vkládalo do záchrany kulturních památek.

Jak vyplývá ze statistiky k Programu záchrany architektonického dědictví pro rok 2013, na záchranu památek bylo vyčleněno 103 720 000 Kč. Jak vyplývá z grafu

[836826609](#)

30 Ochranné pásmo hradu Radyně u Starého Plzeňce. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochranne-pasmo-hradu-radyne-u-stareho-plzence-549109501>

31 Program záchrany architektonického dědictví. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

uvedeného ve statistice, nejvíce finančních prostředků, cca 22 000 000 Kč bylo uděleno na záchranu architektonických památek ve Středočeském kraji. Poté následoval kraj Plzeňský s přibližně 14 000 000 Kč. Nejméně prostředků bylo uděleno v kraji Zlínském. Celková částka 103 720 000 Kč byla rozdělena takto: 10 110 000 Kč pro fyzické osoby, 22 480 000 Kč pro obce, 58 375 000 Kč pro církve. Pro ostatní neziskové organizace, kterými jsou například nadace či občanská sdružení bylo vyčleněno 5 240 000 Kč, pro právnické osoby to byla částka 6 270 000 Kč, krajům bylo přiděleno 785 000 Kč a památkám ve vlastnictví České republiky 460 000 Kč. Z tohoto vyplývá, že nejvíce prostředků získaly památky ve vlastnictví církve a nejméně památky, které vlastní Česká republika. Kostely (do této skupiny byly zařazeny i kaple, klášterní kostely a lorety) tvořily nejpočetnější skupiny objektů, zařazených do programu, konkrétně se 117 objekty a se 41 objekty (včetně letohrádků a paláců) následovaly zámky.³²

Nyní se budu zabývat porovnáním se statistikou z roku 2018. Rozdíl mezi lety 2013 a 2018 vidíme již ve výši finančních prostředků. Oproti 103 720 000 Kč z roku 2013 bylo v roce 2018 z programu uděleno 227 709 780 Kč. Nárůst byl za pět let tedy více než dvojnásobný. Krajem, který v roce 2018 získal z programu nejvíce prostředků, byl opět kraj Středočeský. Ovšem na druhé příčce se nacházel kraj Ústecký. Nejméně prostředků bylo na rozdíl od roku 2013 přiděleno Praze. Církvi bylo v roce 2018 vyčleněno 129 411 780 Kč, fyzickým osobám 24 350 000 Kč, obcím 43 118 000 Kč, neziskovým organizacím 13 725 000 Kč, právnickým osobám 11 905 000 Kč, krajům 2 700 000 Kč a ostatním subjektům 2 500 000 Kč. Nejpočetnější skupinou vlastníků objektů, které byly do programu zařazeny, byla opět církve. Památek, které byly zařazeny v roce 2018 do programu bylo 248. Stejně jako v roce 2013 byly nejvíce zastoupeny kostely, těch tentokrát bylo 139. Opět hned po kostelích následovaly zámky, které byly zastoupeny 48 objekty.³³

32 Vyhodnocení Programu záchrany architektonického dědictví za rok 2013. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

33 Vyhodnocení Programu záchrany architektonického dědictví za rok 2018. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

V tomto odstavci budu porovnávat statistiky z předchozích let (2013 a 2018) se statistikou nejaktuálnější a to konkrétně z roku 2023. V roce 2023 bylo z programu uděleno 235 552 392 Kč. Zde tedy nevidíme tak značný rozdíl, jako mezi lety 2013 a 2018. Stejně jako v předchozích letech bylo nejvíce prostředků uděleno Středočeskému kraji, konkrétně částka 47 209 050 Kč. Stejně jako v roce 2018 bylo nejméně financí uděleno Praze. Nejvíce zastoupena byla opět církev se 141 objekty a nejméně zastoupeny byly spolky. Celkový počet památek zahrnutých v Programu na záchranu architektonického dědictví byl 259 objektů. Stejně jako v letech předchozích i v roce 2023, byly nejvíce zastoupeny kostely, jejichž celkový počet byl 146 a hned poté následovaly zámky s počtem 55 objektů.³⁴

2 Historie objektů

2.1 Hrad Kašperk

Hrad Kašperk byl založen roku 1356, příkaz na jeho stavbu udělil architektu Vítu Hedvábnému král Karel IV. Kašperk měl být vystavěn na obranu České země. Oblast, ve které se Kašperk nachází, ochranu potřebovala z důvodu blízkosti hranice země, rýžoviště zlata a zlatých dolů v Kašperských Horách. Hrad Kašperk je stavebně i časově příbuzný s Radyní. Stejně jako u Radyně i u Kašperku lze nalézt snahy o propojení staveb, které byly původně oddělené, do jediného celku.³⁵ Hrad byl postaven na výběžku hory Žďánova přibližně 2,5 km od Kašperských Hor a měl velmi výhodnou polohu, co se týče obrany, terén totiž padá strmě dolů.³⁶ Historiografická pozornost začala být Kašperku věnována v polovině 19. st., stejně jako ostatním hradům. Toto plynulo z přicházejícího romantismu, který probouzel zájem o vše týkající se

34 Vyhodnocení Programu záchranu architektonického dědictví za rok 2023. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-03-20]. <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

35 HROPENIAK, Vladimír a VORÁČKOVÁ, Jaroslava. *Kašperk: knížka o šumavském hradu*. České Budějovice: Karmášek, 2006. ISBN 80-239-7403-3, s. 11

36 Tamtéž, s. 13

středověku. Dějiny hradu Kašperk byly v podobě monografie zpracovány významným sušickým vlastencem a starostou Josefem Ambrožem Gabrielem v roce 1857.³⁷

Kašperk je jedním z nejlépe dochovaných a nejrozsáhlejších stavebních celků z období vlády Karla IV. To, že by měl Kašperk sloužit jako vojenská pevnost, bylo inzerováno již samotným zakladatelem hradu. Hrad byl vojensky využitelný po celá staletí, tuto informaci dokládá rozhodnutí komise, která měla v roce 1608 zkontrolovat v jakém stavu hrad je. Tato komise usoudila, že hrad by v případě vpádu nepřátel mohl sloužit jako útočiště pro obyvatelstvo, a proto by neměl být ponechán zpustnutí. Podle bádání je zřejmé, že Kašperk byl uzpůsoben spíše pro pasivní obranu. Dokazuje to jádro horního hradu, které by v případě útoku dlouho přetrvalo a naopak nebylo uzpůsobené k aktivní obraně.³⁸ Badatel Jan Anderle říká, že objasnění se nachází v rozsáhlém dolním hradu, který byl v dobách Karla IV. pravděpodobně shodný jako dnes. Právě rozsáhlá velikost napovídá tomu, že měl dolní hrad sloužit jako místo určené pro shromáždění vojáků v případě hrozící krize.³⁹

2.2 Hrad Radyně

Stejně jako u Kašperku, pocházel příkaz na výstavbu Radyně od Karla IV. Oba hrady měly shodně plnit obrannou funkci. Palác se na obou hradech nachází mezi dvěma věžemi. Radyně měla zaručit vnější i vnitřní obranu země.⁴⁰ Radyně byla původně založena pod názvem Karlskrone (Karlova koruna). Gotické hrady se vyznačovaly sevřeným půdorysem, lokace pro stavbu Karlskrone byla tedy velmi příznivá. Název Karlskrone byl neohebný, a proto se v českém prostředí neujal. Nyní je tedy bývalý Karlskrone pojmenován po kopci Radyně, na kterém se nachází.⁴¹

Na stavbě hradu se podíleli obyvatelé tehdejší Staré Plzně, dnešního Starého Plzeňce a také poddaní z okolních vesnic. Existují domněnky, že se na výstavbě Radyně

37 VELIČKA, Tomáš (ed.). *Písemné prameny k dějinám hradu Kašperk: (do počátku 17. století)*. Kašperské Hory : Hrad Kašperk, 2017. ISBN 978-80-270-2976-1., s. 8

38 Horpeniak; Voráčková, *Kašperk: knížka o šumavském hradu*, s. 19

39 Velička, *Písemné prameny k dějinám hradu Kašperk: (do počátku 17. století)*, s. 151

40 ROŽMBERSKÝ, Petr a NOVOBILSKÝ, Milan. *Královský hrad Radyně*. Zapomenuté hrady, tvrže a místa. Plzeň: Petr Mikota, 2007. ISBN 978-80-86596-96-9., s. 4

41 KOČANDRLE, Josef. *Státní hrad Radyně*. Památky západních Čech. Plzeň: Kraj. středisko st. památkové péče a ochrany přírody, 1978.

podílel stavitel Michal Parlář, pocházející z rodiny velmi významného architekta Petra Parláře. Prvním purkrabím Radyně byl pravděpodobně Zdislav Chlup, který byl stavbou hradu pověřen a za její zdárné dokončení byl odměněn úřadem purkrabího.⁴² Hrad Radyně stojí na vrchu Radyně, to z hradu činí velmi dominantní památku Plzeňska. Hrad může být viditelný z celého užšího Plzeňska, je proto vnímán jako krajinný symbol. Sídla, která stojí v okolí Radyně, převyšuje o 200 – 250 m. V dnešní době je možné až k předhradí Radyně dojet autem. V bývalé hájence se nyní nachází návštěvnické centrum, v roce 1924 byla u hradu zřízena restaurace. Hradní palác je nositelem historických, architektonických, symbolických a estetických výpovědí památky. Z jeho tvaru by se dalo usuzovat, že hrad Radyně byl příkladem ke vzniku turistické značky zřícenina, které se značně podobá. Palác by se dal nazvat “dvojčetem paláce hradu Kašperk”. V západní věži, která má čtvercový půdorys, se nacházely obytné místnosti. V současnosti je hrad v hlavní sezóně otevřen pro turisty. V areálu hradu se také konají kulturní akce. Ve věži se nachází expozice, která návštěvníkům přibližuje historii hradu.⁴³

Zřícenina hradu Radyně byla v roce 1920 odkoupena městem Starý Plzenec. Tím byly položeny základy pro ochranu této významné památky. Dne 13. 3. 1920 uspořádala městská rada anketu, která se zabývala otázkami ohledně zachování hradu Radyně. Byla uspořádána i schůzka, na které padlo rozhodnutí ohledně založení spolku pro záchranu Radyně. Spolek požádal městskou radu v Plzni o změření aktuálního stavu hradu. Velkým podnikům v okolí Plzeňska byly odeslány žádosti o finanční prostředky na záchranu hradu. Spolek měl při svém založení 57 členů.⁴⁴

42 ROŽMBERSKÝ, Petr a NOVOBILSKÝ, Milan. *Královský hrad Radyně*. Zapomenuté hrady, tvrze a místa, s. 6

43 ŠVEHLA, Antonín; SOUKUP, Jan. *Projekt záchrany kulturní památky hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad ve Starém Plzenci.

44 SUTNAR, Josef; FIŠER, Václav a SUTNAROVÁ, Jitka. *Sto let hradu Radyně ve správě města a státu: sto let od založení Spolku na záchranu Radyně a Hůrky*. [Starý Plzenec]: OSHR, 2020.

3 Opravné práce a postup schvalování oprav

Vzhledem k tomu, že se po začátku platnosti nového zákona v roce 1987 na žádném z objektů neuskutečnily žádné větší opravy či celkové rekonstrukce, budu se zabývat převážně ostatními opravnými pracemi na Radyni i na Kašperku. Tyto opravné práce jsou velmi důležité pro zachování a ochranu památky. Ve své práci proto uvedu konkrétní příklady několika takovýchto oprav u Radyně i u Kašperku. V kapitole budou zahrnuty i menší stavby dokazující návštěvnický zájem o památky.

3.1 Opravné práce na Radyni

Opravná práce havárie východního štítu Radyně

Projekt zabývající se havárií východního štítu Radyně se nazýval “Projekt záchrany kulturní památky” a v srpnu roku 2018 ho vypracovali Ing. Jan Soukup a Ing. Antonín Švehla. V projektu se nachází mimo jiné i popis stavby, který jsem využila k úvodnímu popisu Radyně. Na palác hradu působí dešťová voda, která poškozuje zdi na východní straně paláce. Působení dešťové vody je problémem, který se u Radyně vyskytuje opakovaně. V roce 2017 došlo k odtržení a poškození zdiva na východní straně paláce v rozsahu 12 m². Zdivo se zřítilo a zavalilo vyhlídkovou lavičku, která stála pod ním.⁴⁵

Nyní bude představeno v jakém stavu byla Radyně před touto opravou. Části zdiva byly v havarijním stavu. Na částech vnějších zdí se našly trhliny a část zdiva na východním štítu byla zborcená. Zřícenému zdivu se věnovala oprava východního štítu po havárii. Vzhledem k tomu, že přes koruny zdiva prosakovala dešťová voda, našly se během stavby lešení k severní zdi krápníky. V interiéru byly objeveny „vápenité výluhy“, které byly také způsobeny dešťovou vodou. Návrh na tuto opravu byl podepřen zkušenostmi s již dříve provedenou rekonstrukcí. Na základě těchto zkušeností se zjistilo, že dokud se nevyřeší zakrytí koruny zdiva, čímž by se zamezilo zatékání dešťové vody do jádra zdiva, nemůže být zdivo z dlouhodobého hlediska zajištěno.⁴⁶

45 ŠVEHLA, Antonín; SOUKUP, Jan. *Projekt záchrany kulturní památky hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad ve Starém Plzenci.

46 NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV PLZEŇ. 2020-10-19. *Zřícenina hradu Radyně písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č.*

Na jižní straně paláce se před opravou vyskytovaly trhliny, jejich výskyt byl spojen s dříve provedenými opravami, protože během nich nebyl zvolen vhodný postup. Dešťová voda zatékala do hlavy zdiva, tím docházelo k prohlubování havarijního stavu. Aktuálně popisovaná havárie u východního štítu představovala nebezpečný stav. Radyně prochází opakovanými rekonstrukcemi, ale i přes to se zdivo stále rozpadá, což je způsobeno tím, že je nezakryté. Proto se objevují snahy o zastřešení paláce, to by sice přineslo vhodné technické zabezpečení hradu, ale z památkového hlediska je toto řešení nevhodné. Důležité je najít řešení, které bude trvalejší a bude v souladu s památkovou péčí. Trvalejším řešením by mohlo být zakrytí hlav zdí olověným plechem. Před zhotovením projektu zatím nebylo známo, které části zdiva jsou ohroženy bezprostředním nebezpečím. Tvorbě projektu proto předcházela průzkum celé plochy palácových zdí, čímž došlo ke zvolení správného postupu. Rekonstrukce přinesla celkové zlepšení technického stavu a minimalizovalo se nebezpečí pádu kamene ze zdí, tím bylo zabráněno možnému zranění návštěvníků. V projektu bylo navrženo také odstranění porostu, který přispíval ke zhoršení stavu památky. Provedení úprav mělo podle projektu probíhat od roku 2019 do roku 2025. Celkové předpokládané náklady úprav činily 10 883 000 Kč.⁴⁷

Dne 25. 7. 2022 vydal NPÚ vyjádření k žádosti Města Starý Plzenec, která se týkala „zajištění trhlín ostění a záklenku oken na severní straně paláce.“ Poškození oken způsobovalo havarijní stav, který musel být odstraněn, protože ohrožoval návštěvníky hradu. Nutné bylo provedení zednických prací a to včetně dozdění zdiva na severní straně. Tam se totiž v minulosti zřítily venkovní část stěny. V žádosti je uvedeno, že by tato oprava nebyla schopna vyřešit samotnou příčinu poruch. Příčina by mohla být odstraněna pouze zastřešením hradu nebo zakrytím korun stěn.⁴⁸

20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů ze dne 19. 10. 2020. Místo: Národní památkový ústav, spisový archiv, územně odborné pracoviště

47 ŠVEHLA, Antonín; SOUKUP, Jan. *Projekt záchrany kulturní památky hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad ve Starém Plzenci.

48 NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV PLZEŇ. 2022-07-25. *Zřícenina hradu Radyně písemně vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č.*

20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů ze dne 25. 7. 2022. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

Dne 19. 10. 2020 požádal Magistrát města Plzně NPÚ o vyjádření ohledně provedení další rekonstrukce zdiva hradu Radyně. NPÚ shledal, že provedení rekonstrukce je v souladu se zachováním historických a kulturních hodnot. Rekonstrukce by podle vyjádření NPÚ neměla negativní vliv na památkovou hodnotu zříceniny hradu Radyně a naopak by zajistila vhodný technický stav této významné kulturní památky.⁴⁹

Peníze na opravy byly získávány také z již výše zmíněného Programu zachrany architektonického dědictví. Radyně byla do tohoto programu zařazena několikrát, ve své práci uvedu příklad doporučení pro zařazení do programu, které vydává NPÚ. Konkrétně jsem vybrala doporučení z roku 2020. Součástí doporučení je popis a historický význam hradu Radyně, dále je uveden popis projektu zachrany. Opravy, které se uskutečnily v posledních desetiletích, nezajistily všechna místa, která jsou poškozena. Dochází také k tomu, že se již dříve opravená místa vrací zpět do nevyhovujícího stavu. Koruny zdiva představují v některých částech riziko pro návštěvníky během návštěvnického provozu. NPÚ se vyjádřilo takto: „S vědomím památkového i symbolického významu zříceniny hradu Radyně pro Plzeňský kraj a finanční náročnosti potřebných zásahů, doporučujeme podporu projektu *Hrad Radyně – stavební úpravy vnějšího obvodového pláště* z Programu zachrany architektonického dědictví pro rok 2021.“⁵⁰

Společenský a kulturní přínos vyřešení havárie:

Radyně představuje jednu z nejvýznamnějších českých zřícenin. Její zachování a odstranění nevyhovujícího stavu je proto velmi důležité. Radyně je dokladem toho, jak může čas a lidská činnost změnit a zhoršit stav určité kulturní památky.⁵¹

49 NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV PLZEŇ. 2022-07-25. *Zřícenina hradu Radyně písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů ze dne 19. 10. 2020.* Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

50 NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. 2020-09-1. *Zřícenina hradu Radyně vyjádření o významu a naléhavosti obnovy kulturní památky – doporučení pro zařazení projektu do Programu zachrany architektonického dědictví na rok 2021.* Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

51 ŠVEHLA, Antonín; SOUKUP, Jan. *Projekt zachrany kulturní památky hrad Radyně ve Starém Plzenci.* Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad ve Starém Plzenci.

Dne 4.8. 2022 zažádalo město Starý Plzenec v zastoupení místostarostou Bc. Václavem Vajshajtlem NPÚ o vyjádření o zařazení Radyně do Programu záchrany architektonického dědictví na rok 2023. Opravy měly pokračovat pracemi na vnějším plášti zdiva na jižní straně hradu. Také mělo dojít k osazení hromosvodů, opravám koruny zdiva a ke stabilizaci horní části klenby. Provedení oprav probíhalo od března do října roku 2023. Vyjádření, které vydal NPÚ bylo přiloženo k žádosti o dotaci, kterou odeslalo město Starý Plzenec Ministerstvu kultury. NPÚ shledalo, že projekt na záchranu Radyně již probíhá a týká se celého areálu hradu. Žádost vycházela z projektové dokumentace, kterou zpracovala firma „Atelier Soukup Opl Švehla s.r.o.“ Projekt se nazýval “Hrad Radyně – stavební úpravy vnějšího obvodového pláště.”⁵²

V projektu se pokračovalo, protože byl rozdělen do několika etap. První etapa začala již v roce 2020, kdy započaly opravy vnějšího obvodového pláště. Opravy probíhaly podle již zmíněné projektové dokumentace. K této dokumentaci se NPÚ kladně vyjádřilo dne 20. 9. 2019, bez upřesňujících podmínek. Dne 23. 9. 2019 vydal kladné závazné stanovisko Magistrát města Plzně, Odbor památkové péče. Bylo rozhodnuto, že je projektová dokumentace vyhovující a úpravy mohly být provedeny.

V roce 2022 byla Ing. Jaromírem Fořtem vydána projektová dokumentace “Radyně, hrad – oprava trhlin ve fasádách okenní otvory“, ke které se dne 4. 8. 2022 kladně vyjádřil Magistrát města Plzně, Odbor památkové péče. Tato dokumentace je příkladem toho, že ještě nejsou zajištěna všechna místa hradu. Porušení okenních otvorů je nebezpečné pro návštěvníky při běžném provozu hradu. Zajištěna nebyla ani pec na pálení vápna, které bude také potřeba se věnovat.

Opravy Radyně jsou velice finančně nákladné. Je to dáno samotnou náročností oprav a polohou hradu, kvůli které je ztížena doprava materiálů na stavbu. Poloha na pahorku ztlačně zhoršuje přístup k některým poškozeným částem hradu.⁵³

52VAJSHAJTL, Václav. 2022-08-03. *Zařazení akce obnovy nemovité kulturní památky do Programu záchrany architektonického dědictví na rok 2023 – Hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

53 MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ. 2022-07-14. *Závazné stanovisko dotčeného orgánu ve smyslu § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, a podle ust. § 14 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění, pro řízení vedené stavebním úřadem*. Závazné stanovisko. Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň,

Na Radyni byly do roku 2023 provedeny tyto etapy rekonstrukcí:

- 1) Březen – říjen 2019, celkové náklady na rekonstrukci byly 1.495.445 Kč a výše podpory od Ministerstva kultury v rámci Programu záchrany architektonického dědictví byla 900.000 Kč.⁵⁴
- 2) Další etapa byla provedená v roce 2020 v období od března do října. Celková cena byla 1 365 991 Kč a výše podpory z Programu byla 700 000 Kč.
- 3) Třetí část rekonstrukce proběhla v roce 2021 v termínu březen – září. Z celkové částky 1 752 304 Kč Ministerstvo kultury v rámci Programu přispělo 700 000 Kč.
- 4) Čtvrtá etapa probíhala od března do října roku 2022. Ministerstvo z Programu přispělo 700 000 Kč, přičemž celkové náklady byly 1 790 124 Kč.
- 5) Zatím poslední provedená rekonstrukce se uskutečnila v roce 2023. Opět probíhala od března do října. Výše podpory z Programu byla tentokrát 750 000 Kč a celková cena 1 275 942 Kč.⁵⁵

Dnešní stav Radyně

Na Radyni, stejně jako ostatní zříceniny, působí řada nevhodných povětrnostních podmínek, kvůli jejich působení se urychluje návrat stavby do přírodního stavu. V minulých staletích byly hrady ničeny obyvateli okolních obcí, kteří hrady rozebírali a materiály, které z nich získali, využívali ke stavbě svých vlastních domů. U Radyně se toto chování okolních obyvatel projevilo v oblasti předhradí a příhrádku. Hrad byl velmi dobře přístupný a povozy k němu mohly bez problémů dojet. Zdálo by se, že toto chování nemá žádné pozitivní výsledky, ale lidé hrad alespoň zbavovali porostu, čímž byla oddálena destrukce. Hrady se v dnešní době potýkají se zarůstáním a následným poničením od kořenů. Hrozby představují také mrazy, voda a v neposlední řadě i zájem turistů. Turistický zájem není za všech okolností škodlivý, ale musí být navržen takový režim prohlídek a konání akcí, který nepřispívá k ničení památky. Návštěvníci na

spisový archiv.

54 MINISTERSTVO KULTURY. *Hrad Radyně stavební úpravy vnějšího obvodového pláště.*

Informační tabule u hradu Radyně ve Starém Plzenci.

55 MINISTERSTVO KULTURY. *Stavební úpravy východního štítu hradu Radyně.* Informační tabule u hradu Radyně ve Starém Plzenci.

Radyni se často nevhodně pohybují po skále příhrádku a po nerovném terénu, kterým je Radyně obklopena. Toto je příklad nevhodného konání návštěvníku, protože tím dochází k poničení památky. Areál hradu obklopuje porost, jehož kořeny narušují zbytky zdiva, to způsobuje jeho havarijní stav. Zachování stromů je tedy možné jednotlivě a za předpokladu, že nebudou kolidovat se zdivem hradu.⁵⁶

Informační tabule Radyně

Návštěvníci památek hrady navštěvují také za vzdělávacími účely, proto jsou k památkám přistavovány různé informační tabule, které návštěvníky seznamují například s historií hradu. O postavení takovéto tabule dne 28. 7. 2009 zažádalo Město Starý Plzenec. Kromě stavby informační tabule se žádost týkala povolení instalace sedacího boxu u hradu Radyně. Dřevěná informační tabule obsahovala mapu a sloužila ke kulturním a turistickým účelům. Dřevěná konstrukce sedacího boxu návštěvníkům sloužila jako místo pro odpočinek a relaxaci. Oba tyto objekty byly umístěny v jižní části podhradí Radyně. Instalací tabule a sedacího boxu nedošlo k narušení vizuálního vnímání hradu, to přispělo ke kladnému přijetí žádosti. Žádost byla stavebním úřadem ve Starém Plzenci přijata kladně a sedací box i informační tabule mohly být postaveny.⁵⁷

Parkoviště u hradu Radyně

V souvislosti se zpřístupňováním kulturních památek bylo u obou porovnávaných hradů postaveno parkoviště. Žádost o povolení stavby parkoviště u Radyně podalo město Starý Plzenec 20. 7. 2004. Žádost byla Městským úřadem ve Starém Plzenci, odborem výstavby přijata a stavba parkoviště byla povolena. Před začátkem stavby parkoviště byly stanoveny podmínky, které musely být během stavby dodrženy. Tyto podmínky určovaly například to, jakým způsobem má být nakládáno s odpadem vzniklým během stavby. V odůvodnění o přijetí žádosti bylo uvedeno, že realizace stavby neohroží

56 ŠVEHLA, Antonín; SOUKUP, Jan. 2018-08. *Projekt záchrany kulturní památky hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad ve Starém Plzenci.
57 MĚSTSKÝ ÚŘAD STARÝ PLZENEC. 2009-07-28. *Souhlas s provedením informačního stojanu a sedacího boxu u hradu Radyně, St. Plzenec*. Místo: Městský úřad Starý Plzenec

zájmy, které jsou chráněny stavebním zákonem. Během stavby parkoviště bylo zajištěno, že nebudou ohroženy pozemky, které plní funkci lesa.

Z kolaudačního rozhodnutí, které nabylo právní moci 17. 8. 2006, vyplývá, že během stavby došlo k drobnému nedostatku. Na parkovišti chybělo dopravní značení parkovacího místa pro invalidy a informační tabule. K odstranění těchto nedostatků mělo dojít do 31. 10.2006. Tyto nedostatky ovšem nebránily užívání stavby, proto bylo užívání stavby povoleno ještě před tím, než byly odstraněny. Stavebním úřadem nebyly zjištěny důvody, které by měly bránit v užívání stavby.⁵⁸

3.2 Opravné práce hrad Kašperk

Stejně jako u Radyně, dochází i u Kašperku ke stavebním pracím obnovovacího charakteru. Na konkrétních příkladech bude popsáno, jak probíhá celý proces rekonstrukcí od tvorby projektu až po stavbu.

V květnu roku 2006 podalo město Kašperské Hory na Městský úřad Sušice, odbor školství, památkové péče a cestovního ruchu žádost o závazné stanovisko k zajištění částí hradu Kašperk, které byly ohroženy. Žádost se týkala zajištění těchto částí hradu: „úsek u první brány – zajištění JZ torza parkánové hradby, lokální oprava vnějšího líce jižní hradby hradu, vnější plášť východní věže včetně restaurování kamenných ostění oken a vstupů, vnější líc západní věže včetně otvorů.“

Podle závazného stanoviska bylo zajištění těchto částí hradu v souladu se státní památkovou péčí podle ust. § 14. odst. 3 památkového zákona. V žádosti byly uvedeny následující podmínky:

- 1) Nutnost řídit se návrhem zpracovaným firmou MURUS, s.r.o.
- 2) Během oprav bude nutné zajistit pouze zdivo a konzervovat prvky, které jsou autentické. Při přezdívání zdí musí být zachován charakter zříceniny.
- 3) Obnovu architektonických prvků bude provádět restaurátor, který má oprávnění od Ministerstva kultury ČR.

58 MRÁZEK, M. 2003-12. *Příjezdová komunikace a parkoviště u hradu Radyně*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad Starý Plzenec.

4) V průběhu rekonstrukce se budou konat kontrolní dny, během kterých budou pozváni pracovníci Městského úřadu v Sušici, odboru školství, památkové péče a cestovního ruchu.⁵⁹

Návrh nového krovu východní věže Kašperku

Nyní se budu zabývat návrhem na nový krov východní věže Kašperku. Vzhledem k tomu, že východní věž u Radyně není zastřešena a slouží návštěvníkům jako rozhledna, nenachází se zde ani krov, proto budu popisovat pouze vznik nového krovu na hradě Kašperk.

Původní krov byl poničen během silného větru v noci z 18.1. na 19.1. 2007, proto bylo potřeba ho rekonstruovat. Samotná konstrukce krovu svými nedostatky také přispívala jeho poničení, protože měla mnoho nedostatků. Projekt na rekonstrukci krovu vytvořil Ing. Arch. Jan Vinař. Východní a západní strany krovů zůstaly nepoškozené, ale rozebrány byly z bezpečnostních důvodů také. Návrh na nový krov vycházel z konstrukce původního krovu, ale měl odlišné konstrukční uspořádání, čímž návrh vyhovoval požadavkům stanoveným pro stavbu nového krovu. Městský úřad v Sušici, kterému byl návrh odeslán k posouzení, vydal kladné závazné stanovisko a rekonstrukce mohla být provedena. Dále byly stanoveny kontrolní dny, během těch byli zváni pracovníci NPÚ a pracovníci odboru školství, památkové péče a cestovního ruchu Městského úřadu v Sušici.⁶⁰

Nový můstek do purkrabství

Vedoucím projektantem návrhu na rekonstrukci můstku do purkrabství byl Ing. Jan Vinař a zodpovědným projektantem byl Martin Volejník. Návrh zpracovala firma MURUS. Původní most z 80. let 20. století vedl přes šijový příkop, který odděluje předhradí od jádra hradu, jeho stav byl v roce 2003 přezkoumán. Po přezkoumání se zjistilo, že je dřevěná konstrukce ve špatném stavu. Dolní části mostu byly poničeny

59 KUBÍKOVÁ, Ivana. 2006-5-12. *Obnova hradu Kašperk (úsek u první brány, lokální oprava vnějšího líce jižní strany hradu, vnější plášť východní věže včetně restaurování kamenných ostění oken a vstupů, vnější líc západní strany západní věže, včetně zajištění otvorů)*. Závazné stanovisko. Místo: Městský úřad Sušice.

60 MĚSTSKÝ ÚŘAD SUŠICE. 2007. *Kašperk – stavební úpravy Kp – nový krov, nová stř. krytina*. Spis. Místo: Městský úřad Sušice.

hnilobou a okolo hřebíků u jednotlivých spojů docházelo k hnilobě dřeva. Návrh uváděl, že by bylo příliš komplikované vyměnit pouze nosné prvky, protože jejich poškození bylo příliš rozsáhlé. Proto bylo navrženo nahrazení původního mostu novým. Konstrukce nového mostu byla navržena tak, aby lépe odolávala povětrnostním podmínkám a aby měla delší životnost, než ta původní. Most byl rozdělen na dvě části, stejně jako tomu bylo v minulosti. Most měl navozovat dojem „zvoditého mostu“. Dubové dřevo, které je v návrhu obsaženo, zajistilo delší životnost mostu. Dřevěná konstrukce si zachovala svoji přirozenou barvu. Most byl natřen vrstvou ochranného nátěru proti škůdcům. Stavba mostu musela být schválena příslušnou památkovou organizací.⁶¹

Stavba nové pokladny

Dne 28. 4. 2003 požádalo město Kašperské Hory městský úřad v Sušici, odbor výstavby o vyjádření k projektu „Stavební úpravy hradu Kašperk (pokladna, schodiště v paláci, ochoz a můstek do paláce, můstek do purkrabství)“. Dne 30. 5. vydal městský úřad v Sušici kladné stanovisko k zamýšleným úpravám. Stavby mohly být provedeny za splnění těchto podmínek:

- 1) Stavba může být provedena podle předložené projektové dokumentace a případné změny musí být povoleny stavebním úřadem.
- 2) Během stavby musí být dodržovány předpisy, které se týkají bezpečnosti práce.
- 3) Při stavbě musí být dodržena ustanovení vyhlášky č. 137/1998, která upravuje požadavky na provádění stavebních konstrukcí.

Ke stavbě pokladny se dne 14. 5. 2003 kladně vyjádřil i Národní památkový ústav. I přes to, že byl termín pro dokončení stavby až 31. 5. 2006, byla pokladna schopna provozu již dříve, proto město Kašperské Hory požádalo dne 23. 6. 2003 o předčasné užívání stavby. Předčasné využívání stavby bylo povoleno po posouzení potřebné dokumentace.⁶²

61 VINAŘ, Jan. 2003-02. *Hrad Kašperk návrh nového můstku do purkrabství*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad Sušice.

62 MĚSTSKÝ ÚŘAD SUŠICE. 2003-07-03. *Rozhodnutí prodloužení povolení k předčasnému užívání stavby*. Rozhodnutí. Místo: Městský úřad Kašperské Hory.

Rekonstrukce dřevěných schodišť ve velkém paláci

Na stavbu nového mostu do purkrabství a stavbu pokladny se navázalo rekonstrukcí schodiště ve velkém paláci. Projekt vypracovala opět firma MURUS, s. r. o. Návrh byl součástí projektu *Stavební úpravy hradu Kašperk (pokladna, schodiště v paláci, ohoz a můstek do paláce, můstek do purkrabství)*. Původní dřevěná schodiště vedla z přízemí velkého paláce Kašperka do západní a východní věže hradu. Stav obou schodišť byl nevyhovující, a proto bylo v projektu navrženo postavit nová dřevěná schodiště zakrytá střechami. Schodiště u západní věže bylo vedeno podél severní zdi paláce a jeho pavlač naznačovala polohu původního stropu paláce. Východní schody vedly podél stěny a měly pouze krátkou podestu. I přes to, že nová konstrukce byla navržena tak, aby využívala tradičních materiálů a spojů, nenavazovala na „*typologii slohových staveb*“. Projekt navrhoval ponechat schodiště bez jakýchkoli nátěrů, protože přirozená patina dřeva bude v hradním prostředí působit příznivě a nátěr by neměl význam pro prodloužení životnosti dřeva, které je zakryté střechou. Žádost o povolení stavby schodiště byla společně s projektem dne 28. 4. 2003 městem Kašperské Hory podána Městskému úřadu v Sušici, který ji společně s projektem „*Stavební úpravy hradu Kašperk (pokladna, schodiště v paláci, ohoz a můstek do paláce, můstek do purkrabství)*“ schválil dne 30. 5. 2003 a NPÚ, jakožto poradní orgán, se k ní kladně vyjádřil dne 14. 5. 2003.⁶³

Kašperk parkoviště

Dne 25.8. 1997 město Kašperské Hory požádalo o stavbu dočasného parkoviště, protože se předpokládalo, že tím dojde ke zvýšené návštěvnosti hradu. Žádost byla podána na Okresní úřad v Klatovech. Stavba probíhala v ochranném pásmu hradu Kašperk, proto musela být povolena pracovníkem Okresního úřadu v Klatovech a nutné bylo i vyjádření Památkového ústavu v Plzni (dnešní Národní památkový ústav). Úpravy, byly v souladu s památkovou péčí, protože vyplývaly ze zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Celý proces byl zakončen vydáním stavebního povolení Okresního úřadu v Klatovech dne 17. 6. 1999. Stavba parkoviště se podle stavebního povolení

63 VINAŘ, Jan. 2002-01. *Hrad Kašperk schodiště ve velkém paláci*. Technická zpráva projektu. Místo: Městský úřad Sušice.

mohla uskutečnit. Parkoviště bylo postaveno u silnice, která vedla k hradu v ochranném pásmu č. 355. Původně mělo parkoviště pouze dočasný charakter, trvalý charakter získalo po kolaudaci, během které bylo rozhodnuto, že parkoviště bude užíváno trvale.

Stavba parkoviště mohla proběhnout za splnění těchto podmínek:

1. Stavba musí být v souladu se schválenou projektovou dokumentací.
2. Během stavby budou dodrženy správní rozhodnutí, která se týkají stavby.⁶⁴

Trvale udržitelný rozvoj hradu Kašperk

V této části bude popsáno ukázat, jak bylo na trvale společenský rozvoj hradu Kašperk pohlíženo autorem projektu „Trvale udržitelný rozvoj 2007 – 2009 výstavba nového hospodářského zázemí“ Mgr. Zdeňkem Svobodou. V ostatních materiálech NPÚ se mi nepodařilo dohledat, zda byla stavba těchto prostor podle tohoto projektu uskutečněna.

I přesto jsem chtěla tento projekt do své práce zařadit. Dokládá totiž, jak může být vnímán význam Kašperku a také to, jaký potenciál hrad měl a stále má. Také ukazuje, jak mohou být kulturní památky využívány ke vzdělávacím či kulturním událostem.

Trvale udržitelný rozvoj hradu Kašperk v letech 2007 – 2009 (výstavba nového hospodářsko-společenského zázemí). Na Šumavě strmě vzrůstal cestovní ruch. Podle dostupných materiálů se Šumava také potýkala s vysokou mírou nezaměstnanosti. Hrad Kašperk se nachází 6,5 km od nejbližší obce po cestě. Na Kašperku pracují sezónní zaměstnanci, pro které by bylo dojíždění k hradu obtížné. Nejbližší autobusová zastávka se totiž nachází v Kašperských Horách. Vzhledem k poloze Kašperku, který se rozprostírá na 150 m dlouhém oválu, je omezena jakákoli činnost v objektu. Stav v roce 2006, kdy byl projekt vypracován, nevyhovoval ani využití na společenské a kulturní akce. Tyto skutečnosti také komplikovaly dodržování stále se zpřísnujících hygienických norem. Podle Mgr. Zdeňka Svobody – autora projektu, mělo být nalezeno východisko z prostorové krize hradního areálu.

Na tuto skutečnost mohly vzniknout různé reakce:

- 1) Reagovat na rozvoj hradu snižováním návštěvnického provozu

64 BERÁNEK, Jan. 1997-10. *Parkoviště – Kašperk*. Dokumentace. Místo: Městský úřad Sušice.

2) *Stále větší požadavky na hygienu, ubytovací a skladovací prostory řešit rozsáhlými zásahy do původních konstrukcí* – toto řešení by podle autora projektu nebylo povoleno orgány státní památkové péče.

3) Třetí navrhouvanou možností bylo postavení hospodářsko - společenského zázemí v blízkosti areálu hradu.

Řešení problému mělo spočívat ve výstavbě hospodářsko - společenského zázemí ve vzdálenosti několik set metrů od hradu. Delší vzdáleností by nedošlo k narušení pohledu na samotný areál hradu. Areál zázemí měl mít podobu dvorce s plochou přibližně 1-2 hektaru. Centrem dvorce měla být budova, ve které se mělo nacházet informační centrum, společenský sál, kuchyně a několik ubytovacích prostor. Nové zázemí mělo umožnit lepší fungování nemovité kulturní památky. Při použití moderních a ekologických technologií mělo dojít k trvalému rozvoji hradu Kašperk. Dále mělo dojít k poskytnutí ubytování pro sezónní i stálé pracovníky. V budově se měly nacházet menší výstavní prostory. Výstavba těchto prostor měla také přispět k celoročnímu provozu hradu. Také mělo dojít ke zpřístupnění těchto prostor i občanům s tělesným postižením, pro které zde měla být možnost ubytování a workshopů. Také mělo dojít ke zvýšení zaměstnanosti a dostupnosti zaměstnání pro obyvatele regionu s nadprůměrnou nezaměstnaností.

Prostory hradu Kašperk vybízí k pořádání různých kulturních akcí, například koncertů či divadelních představení. Počasí na Šumavě je ale velice nestálé a na hradě byl problém zajišťovat variantu v případě nepříznivě počasí. Představení se v případě nepříznivého počasí nedohrají nebo musí být zrušeny úplně. K vyřešení tohoto problému mělo přispět výše popsané zřízení zázemí.

V zázemí se také mohla nacházet restaurace, mohlo by sloužit k pořádání workshopů, do jejichž konání by mohli být zapojeni také handicapovaní návštěvníci.⁶⁵

65 SVOBODA, Zdeněk. 2006-08. *Hrad Kašperk trvale udržitelný rozvoj 2007 – 2009 výstavba společenského zázemí*. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

4 Kultura na Radyni a na Kašperku

Rekonstrukce prováděné na objektech mají obrovský význam i pro jejich kulturní využití. Na obou objektech se konají různé kulturní akce. Jako příklad lze uvést pořádání výstav, divadelních představení nebo různé akce pro děti.

Hrad Kašperk je pravidelně turistům zpřístupňován a nabízí jim bohatý program. Kašperk od roku 1997 průměrně navštíví 46 518 platících návštěvníků za rok. Vstup na nádvoří hradu je ale zdarma, a protože se evidují pouze návštěvníci, kteří si zakoupí vstupenku na komentovanou prohlídku, je počet návštěvníků hradního areálu pravděpodobně mnohem vyšší. Realizace programů je klíčovou činností pro prezentaci hradu veřejnosti. Kromě seznámení návštěvníků s významnou kulturní památkou z doby Karla IV. nabízí hrad i doprovodné služby, kterými je prodej suvenýrů a občerstvení.⁶⁶ Kulturní dědictví je prezentováno i žákům základních škol během prohlídek určených přímo pro školy. V roce 2023 hrad Kašperk navštívilo 55 091 platících návštěvníků, návštěvnost se tedy od roku 2022 zvýšila o 7 107 návštěvníků. Mezi programy pro veřejnost patří například: návštěvnický okruh „Život na hradě“, druhým návštěvnickým okruhem je okruh Proměny hradu. Pořádají se i dětské prohlídky určené dětem ve věku 6-11 let a pro starší děti (7-13 let) je určena prohlídka Dobrodružná výprava do hradu. Konají se také noční prohlídky nebo prohlídky s kastelánem. Kašperk může sloužit jako místo ke svatebnímu obřadu.⁶⁷

Návštěvnost Radyně zaznamenala s počtem 22 019 návštěvníků v roce 2022 pokles oproti roku 2021, kdy hrad navštívilo 24 637 lidí.⁶⁸ Hrad Radyně je návštěvníkům zpřístupňován od dubna do října, přičemž se otevírací doba v jednotlivých měsících liší. Prohlídka zříceniny může být buď bez průvodce nebo

66 KÚS, Václav. *Hrad Kašperk výroční zpráva za rok 2021*. [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.kasperk.cz/files/e8pjhmse-vyrocní-zprava-hrad-kasperk-2021-anonymizovane.pdf>.

67 KÚS, Václav. *Výroční zpráva za rok 2023. Hrad Kašperk*. [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.kasperk.cz/files/e82bxa2c-hrad-kasperk-vyrocní-zprava-2023-final-compressed.pdf>.

68 Návštěvnost památek v krajích v roce 2022. *Statistika kultury České republiky*. [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2023/05/Navstevnost_Pamatek_2022.pdf

komentovaná s průvodcem, komentovaná prohlídka musí být objednána předem pro skupinu minimálně 10 osob.⁶⁹ Radyně slouží jako místo pro konání různých akcí pro veřejnost. Mezi takovéto akce patří například Radyňské slavnosti vína, Čarodějnický rej pod Radyní nebo Radoušovy hry, které jsou určené pro děti.⁷⁰

69 Otevírací doba a vstupné. *Královský hrad Radyně*. [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: Otevírací doba a vstupné - Oficiální stránka hradu Radyně (hrad-radyne.cz)

70 Akce. *Královský hrad Radyně*. [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.hrad-radyne.cz/turista/akce/?page=all>

Závěr

Památková péče a její systém je důležitý pro zachování památkového fondu v České republice.

Cílem práce bylo zkoumat systém památkové péče v České republice a teoretické poznatky aplikovat na konkrétní příklady u zříceniny hradu Radyně a u hradu Kašperk. Bylo zjištěno, kdo se na památkové péči u těchto objektů v praxi podílí a jak systém funguje od podání žádosti až po vydání závazného stanoviska a provedení stavby.

První část práce je teoretická a je v ní popsáno, co je to památková péče a jaké jsou její hodnoty a dále je prozkoumáno, jak probíhal vývoj památkové péče od 18. století až do roku 1987, kdy byl vytvořen zákon č. 20/1987 Sb. Poté se práce zabývá státní památkovou péčí v České republice od roku 1988, kdy vešel zákon č. 20/1987 Sb. v platnost. Dále je v práci rozdělena organizace státní památkové péče a také to, jaké instituce se na státní památkové péči podílí. Podle současné legislativy zákona č. 20/1987 jsou představeny základní pojmy státní památkové péče, jako například pojem kulturní památka. Práce také podává přehled o tom, jak probíhá obnova kulturních památek a představeno je také, jak fungují ochranná pásma a jak jsou vyhlášována. Práce se zabývá i financováním obnov kulturních památek a podrobně popisuje Program záchrany architektonického dědictví, který je důležitým zdrojem financí pro obnovu nemovitých kulturních památek. Na statistikách z jednotlivých let se zjistilo, jak se v průběhu lety lišily výše finančních příspěvků udělovaných Ministerstvem kultury ČR z „Programu záchrany architektonického dědictví“. V neposlední řadě představuje teoretická část stručný historický vývoj hradu Radyně i hradu Kašperk.

Druhá, praktická část využívá poznatky z první části a používá je k popsání fungování památkové péče u konkrétních objektů zříceniny hradu Radyně a hradu Kašperk. Z příkladů konkrétních rekonstrukcí bylo zjištěno, že obnovy zříceniny hradu Radyně a hradu Kašperk jsou v souladu s platnou legislativou. Bylo zjištěno, že v procesu obnov kulturních památek figurují jejich vlastníci, kteří žádají odborné organizace o vydání závazného stanoviska. Odborné stanovisko vydávají příslušné

výkonné složky státní památkové péče. Vlastníci objektů také žádají o vyjádření odbornou organizaci památkové péče (NPÚ). Zjistilo se, že obnova zkoumaných objektů probíhá v souladu s platnou legislativou a ve zkoumaných případech se nevyskytlo žádné pochybení ze strany vlastníka objektu, výkonné složky památkové péče ani odborné organizace. V práci bylo ukázáno, že je systém památkové péče u zříceniny hradu Radyně a u hradu Kašperk funkční.

Práce je zakončena příklady kulturního využití obou objektů. Zjištěno bylo, jaké na konkrétních hradech probíhají akce a jakým způsobem jsou konkrétní kulturní památky zpřístupňované veřejnosti. Za pomoci statistik týkajících se návštěvnosti konkrétních kulturních památek je patrné, že zájem o kulturní památky ve společnosti roste.

Z komparace rekonstrukcí vyplynulo, že průběh schvalování oprav a tím pádem i systém památkové péče se u porovnávaných objektů příliš neliší. Zjistilo se, že žádost na rekonstrukci či opravu musí pocházet od vlastníka objektu, žádost je poté posouzena příslušným výkonným orgánem státní památkové péče, který přihlédne k vyjádření odborné poradní organizace, přičemž u obou porovnávaných objektů se jedná o NPÚ v Plzni. Oba hrady vykazují shodné architektonické znaky, což je dáno shodným obdobím jejich vzniku a tím, že oba hrady nechal vystavět Karel IV. pro obranné účely. Oba hrady jsou vystaveny působení různých povětrnostních podmínek, proto jsou potřeba jejich četné rekonstrukce. Dále se porovnáním zjistilo, že oba objekty jsou využívány ke kulturním akcím a jsou hojně turisticky navštěvovány, přičemž návštěvnost hradu Kašperk bývá vyšší než návštěvnost Radyně.

Je patrné, že zřícenina hradu Radyně a hrad Kašperk jsou významnými kulturními památkami, které je potřeba zachovat pro budoucí generace a jejichž ztráta by negativně poznamenala památkový fond České republiky. K tomu je potřeba zachovat u nich i nadále odpovídající památkovou péči.

Seznam literatury a pramenů

Akce. *Královský hrad Radyně*. [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.hrad-radyne.cz/turista/akce/?page=all>

BERÁNEK, Jan. 1997-10. *Parkoviště – Kašperk*. Dokumentace. Místo: Městský úřad Sušice.

Cíle a poslání NPÚ. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/o-nas/institute>

Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/cinnost-odboru-pamatkove-pece-cs-245>

HORÁČEK, Martin. *Úvod do památkové péče*. Monografie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4621-9.

HORPENIAK, Vladimír a VORÁČKOVÁ, Jaroslava. *Kašperk: knížka o šumavském hradu*. Historie. České Budějovice: Karmášek, 2006. ISBN 80-239-7403-3.

KOČANDRLE, Josef. *Státní hrad Radyně*. Památky západních Čech. Plzeň: Kraj. středisko st. památkové péče a ochrany přírody, 1978.

KUBÍKOVÁ, Ivana. 2006-5-12. *Obnova hradu Kašperk (úsek u první brány, lokální oprava vnějšího líce jižní strany hradu, vnější plášť východní věže včetně restaurování kamenných ostění oken a vstupů, vnější líc západní strany západní věže, včetně zajištění otvorů)*. Závazné stanovisko. Místo: Městský úřad Sušice.

KŮS, Václav. *Hrad Kašperk výroční zpráva za rok 2021*. [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.kasperk.cz/files/e8pjhmsc-vyrocní-zprava-hrad-kasperk-2021-anonymizovane.pdf>.

KŮS, Václav. Výroční zpráva za rok 2023. *Hrad Kašperk*. [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.kasperk.cz/files/e82bxa2c-hrad-kasperk-vyrocní-zprava-2023-final-compressed.pdf>.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV PLZEŇ. 2020-10-19. *Zřícenina hradu Radyně písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů ze dne 19. 10. 2020*. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV PLZEŇ. 2022-07-25. *Zřícenina hradu Radyně písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů ze dne 25. 7. 2022*. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. 2020-09-1. *Zřícenina hradu Radyně vyjádření o významu a naléhavosti obnovy kulturní památky – doporučení pro zařazení projektu do Programu záchrany architektonického dědictví na rok 2021*. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

Návštěvnost památek v krajích v roce 2022. *Statistika kultury České republiky*. [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2023/05/Navstevnost_Pamatek_2022.pdf

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ. 2022-07-14. *Závazné stanovisko dotčeného orgánu ve smyslu § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, a podle ust. § 14 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, v platném znění, pro řízení vedené stavebním úřadem.* Závazné stanovisko. Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

MĚSTSKÝ ÚŘAD STARÝ PLZENEC. 2009-07-28. *Souhlas s provedením informačního stojanu a sedacího boxu u hradu Radyně, St. Plzenec.* Místo: Městský úřad Starý Plzenec

MĚSTSKÝ ÚŘAD SUŠICE. 2007. *Kašperk – stavební úpravy Kp – nový krov, nová stř. krytina.* Spis. Místo: Městský úřad Sušice.

MĚSTSKÝ ÚŘAD SUŠICE. 2003-07-03. *Rozhodnutí prodloužení povolení k předčasnému užívání stavby.* Rozhodnutí. Místo: Městský úřad Kašperské Hory.

MINISTERSTVO KULTURY. *Hrad Radyně stavební úpravy vnějšího obvodového pláště.* Informační tabule u hradu Radyně ve Starém Plzenci.

MINISTERSTVO KULTURY. *Stavební úpravy východního štítu hradu Radyně.* Informační tabule u hradu Radyně ve Starém Plzenci.

MRÁZEK, M. 2003-12. *Příjezdová komunikace a parkoviště u hradu Radyně.* Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad Starý Plzenec.

O nás. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-plzen/o-nas>

Ochranné pásmo hradu Kašperk. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochrannepasmo-hradu-kasperk-836826609>

Ochranné pásmo hradu Radyně u Starého Plzně. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochrannepasmo-hradu-radyne-u-stareho-plzence-549109501>

Otevírací doba a vstupné. *Královský hrad Radyně*. [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: Otevírací doba a vstupné - Oficiální stránka hradu Radyně (hrad-radyne.cz)

Památková péče v ČR. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/pamatkova-pece-v-cr-cs-244?fbclid=IwAR1wpAR6Ue2kGF0mDmUcw7--VYXHgGtMIPatxibnoMYTIFUIAOhgd_Z78Q

Povolení k restaurování kulturní památky. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://mk.gov.cz/povoleni-k-restaurovani-kulturni-pamatky-cs-271?fbclid=IwAR3xzfG_H5hI0xP2ISdzULeBkvCr4a5_WPQ9Uy1Vy8_EfHBRb5hHdSvZ7zC

Pracoviště NPÚ. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/o-nas/institute/pracoviste-npu>

Program záchrany architektonického dědictví. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

Přírodní památka. *Ministerstvo životního prostředí*. [online]. [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/prirodni_pamatky.

ROŽMBERSKÝ, Petr a NOVOBILSKÝ, Milan. *Královský hrad Radyně*. Zapomenuté hrady, tvrze a místa. Plzeň: Petr Mikota, 2007. ISBN 978-80-86596-96-9., s. 4

SUTNAR, Josef; FIŠER, Václav a SUTNAROVÁ, Jitka. *Sto let hradu Radyně ve správě města a státu: sto let od založení Spolku na záchranu Radyně a Hůrky*. [Starý Plzenec]: OSHR, 2020.

SVOBODA, Zdeněk. 2006-08. *Hrad Kašperk trvale udržitelný rozvoj 2007 – 2009 výstavba společenského zázemí*. Místo: Národní památkový ústav, spisový archiv.

ŠVEHLA, Antonín; SOUKUP, Jan. *Projekt záchrany kulturní památky hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad ve Starém Plzenci.

VAJSHAJTL, Václav. 2022-08-03. *Zařazení akce obnovy nemovité kulturní památky do Programu záchrany architektonického dědictví na rok 2023 – Hrad Radyně ve Starém Plzenci*. Místo: Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště Plzeň, spisový archiv.

VELIČKA, Tomáš (ed.). *Písemné prameny k dějinám hradu Kašperk: (do počátku 17. století)*. Kašperské Hory: Hrad Kašperk, 2017. ISBN 978-80-270-2976-1., s. 8

VINAŘ, Jan. 2003-02. *Hrad Kašperk návrh nového můstku do purkrabství*. Projektová dokumentace. Místo: Městský úřad Sušice.

VINAŘ, Jan. 2002-01. *Hrad Kašperk schodiště ve velkém paláci*. Technická zpráva projektu. Místo: Městský úřad Sušice.

Vyhodnocení Programu záchrany architektonického dědictví za rok 2013. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

Vyhodnocení Programu záchrany architektonického dědictví za rok 2018. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

Vyhodnocení Programu záchrany architektonického dědictví za rok 2023. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2024-03-20]. <https://mk.gov.cz/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-cs-283>

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. ve znění pozdějších předpisů.

Resumé

The bachelor thesis deals with Kašperk castle and Radyně castle and monument care in practice. First, the thesis deals with the theoretical description of monument care, the knowledge gained in this part is applied to the care of specific monuments. The methods used in the thesis are research, comparison and data acquisition from official materials.

The thesis is divided into two parts, the first part is theoretical and describes the conservation care, the development of conservation care and the system of restoration of cultural monuments and the history of the two buildings. The practical part shows how the approval of repairs of cultural monuments works in practice, using examples of specific repairs. At the end of the thesis, the specific cultural use of both Kašperk castle and Radyně castle is described.

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Fotografie vstupu do hradu Radyně
- Příloha č. 2:** Obranná půlválcová věž Radyně
- Příloha č. 3:** Pohled na zříceninu hradu Radyně
- Příloha č. 4:** Hradní palác
- Příloha č. 5:** Čtverhranná věž Radyně
- Příloha č. 6:** Severní předhradí
- Příloha č. 7:** Pohled na Radyni z vyhlídky na Štontě
- Příloha č. 8:** Pohled na hrad Kašperk
- Příloha č. 9:** Pohled na Kašperk z příchodové cesty
- Příloha č. 10:** Zrekonstruovaný můstek do purkrabství hradu Kašperk
- Příloha č. 11:** Fotografie hradu Kašperk
- Příloha č. 12:** Pohled na purkrabství z východní věže Kašperku
- Příloha č. 13:** Východní věž hradu Kašperk

Přílohy

Příloha č. 1: Fotografie vstupu do hradu Radyně⁷¹



⁷¹ Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

Příloha č. 2: Obranná půlválcová věž Radyně⁷²



⁷² Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

Příloha č. 3: Pohled na zříceninu hradu Radyně⁷³



73 Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

Příloha č. 4: Hradní palác⁷⁴



Příloha č. 5: Čtverhranná věž Radyně⁷⁵



74 Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

75 Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

Příloha č. 6: Severní předhradí⁷⁶



⁷⁶ Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

Příloha č. 7: Pohled na Radyni z vyhlídky na Štontě⁷⁷



⁷⁷ Foto autorky (ze dne 24. 2. 2024)

Příloha č. 8: Pohled na hrad Kašperk⁷⁸



Příloha č. 9: Pohled na Kašperk z příchodové cesty⁷⁹



78 Foto autorky (ze dne 6. 4. 2024)

79 Foto autorky (ze dne 6. 4. 2024)

Příloha č. 10: Zrekonstruovaný můstek do purkrabství hradu Kašperk⁸⁰



80 Foto autorky (ze dne 6. 4. 2024)

Příloha č. 11: Fotografie hradu Kašperk⁸¹



81 Foto autorky (ze dne 6. 4. 2024)

Příloha č. 12: Pohled na purkrabství z východní věže Kašperka⁸²



82 Foto autorky (ze dne 6. 4. 2024)

Příloha č. 13: Východní věž hradu Kašperk⁸³



83 Foto autorky (ze dne 6. 4. 2024)